

- *javljači koji se ne mogu demontirati* - javljač kod koga nije moguća jednostavna demontaža iz svog radnog položaja u cilju servisiranja i održavanja.

Treba napomenuti da su poslednje tri podele zastarele u odnosu na tehnologiju koja se danas primenjuje. Naime, gotovo svi javljači koji se danas instaliraju se veoma lako montiraju i demontiraju, a tokom rada sistema mogu neograničeni broj puta da se resetuju i vraćaju u normalno stanje posle alarma na licu mesta ili daljinski iz centralne jedinice. Zbog toga, opis pojedinih javljača požara u daljem tekstu je dat prema osnovnoj podeli javljača u odnosu na produkt sagorevanja koji javljač detektuje.

Literatura

1. Blagojević M. et al., *Sistemi za otkrivanje i dojavu požara*, Fakultet zaštite na radu u Nišu, 2004., ISBN 86-50261-47-5
2. Bukowski, R.W., Moore W.D., *Fire Alarm Signaling Systems*, 3rd edition, NFPA, 2003., ISBN-13: 9780877655411
3. BS 5839-1:2002, *Fire detection and fire alarm systems for buildings. Code of practice for system design, installation, commissioning and maintenance*, 2002.
4. EN 54-1:1996, *Fire detection and fire alarm systems. Introduction*, 1996.
5. Cote E.A., *Operation of Fire Protection Systems - A special edition of the fire protection handbook*, 2003, NFPA, 2003., ISBN 0-87765-584-7
6. ISO 7240, *Fire detection and alarm systems - Part 1: General and definitions*, 2005.
7. JUS (SRPS) N.S6.200, *Elementi sistema za automatsko otkrivanje požara - Opšti pojmovi i definicije*, 1985.
8. NFPA 72, *National Fire Alarm Code*, 1999 Edition, 1999.
9. НПБ 76-98, *Извещатели пожарные. Общие технические требования. Методы испытаний*, 1998.
10. *Pravilnik o tehničkim normativima za stabilne instalacije za dojavu požara*, Službeni list SRJ, br. 87/93., 1993.

POGLAVLJE

6

RUČNI JAVLJAČI POŽARA

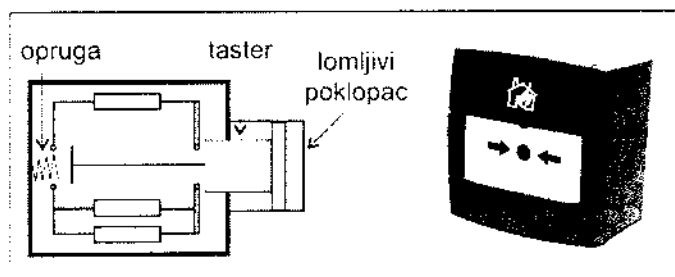
Ručni javljači požara su obavezni deo stabilne instalacije za dojavu požara, bez obzira na to da li u sistemu postoje ili ne automatski javljači (detektori) požara. Pošto ručne javljače aktivira čovek, signal koji potiče od ovih javljača se smatra pouzdanim obaveštenjem o nastanku požara i ne proverava se od strane sistema. Ručni javljači se postavljaju na mestima gde su lako uočljivi, u unutrašnjosti objekta na putevima za evakuaciju, u hodnicima, prolazima, na stepeništima, izlazima, u blizini ručnih aparata za gašenje požara, a mogu da se postave i na spoljašni zid objekta. Kod klasičnih (kolektivnih) sistema za dojavu požara ručni javljači se grupišu u zasebne zone dojave požara, dok kod adresibilnih sistema mogu da se nađu u petlji zajedno sa drugim adresibilnim uređajima ili da se grupišu u posebne linije (petlje) za signalizaciju požara.

6.1. Principi realizacije ručnih javljača požara

6.1. Principi realizacije ručnih javljača požara

Ručni javljači požara (eng. *manual call point*, rus. *ручные пожарные извещатели*) su obavezni deo stabilne instalacije za dojavu požara i služe za dojavu požara u situacijama kada se neposredno uoči požar, nezavisno od toga da li u sistemu za dojavu postoje ili ne automatski javljači požara.

Ručni javljači su jednostavni za upotrebu, ne zahtevaju posebna uputstva za rukovanje i jednoznačno identifikuju mesto nastanka požara. Konstruktivno, to su najčešće kontaktni javljači kod kojih se razbijanjem poklopca i pritiskom na taster otvara ili zatvara strujno kolo ili menja otpor u strujnom kolu.

Slika 6.1. Principijelna šema ručnog javljača

Na slici levo je prikazana principijelna šema, a desno izgled ručnog javljača požara.

Ručni javljači treba da budu vidno obeleženi sa tačno naznačenom namenom i načinom uključivanja. Kako uključivanje ručnog javljača predstavlja pouzdanu dojavu alarma, vreme od aktiviranja ručnog javljača do signalizacije alarma u sistemu za dojavu požara ne bi trebalo da bude veliko. To vreme nije definisano našim pravilnikom, dok prema zapadnim standardima od aktiviranja ručnog javljača do signalizacije na centrali ne sme da prođe više od 3 s, (do 1990. godine to vreme je iznosilo 8 s), a ukoliko postoji mogućnost ukidanja alarmnog signala 1 s.¹⁹⁾

Ručni javljači se postavljaju i sa unutrašnje i sa spoljašnje strane objekta na zidovima i konstrukcijama na visini od 1.5 m od nivoa poda ili

¹⁹⁾ Ručni javljači požara su predmet standarda ISO 7240-11: Fire detection and alarm systems - *Manual call point*, EN 54 Part 11 - *Manual call points*, odakle se definišu i u ostalim standardima.

tla. U unutrašnjosti objekta ručni javljači se postavljaju na putevima za evakuaciju, u hodnicima, prolazima, na stepeništima, izlazima, u blizini prostora sa većim požarnim rizikom i u blizini ručnih aparata za gašenje požara. Unutar objekta se postavljaju na razmaku od 40 m a izvan objekta na rastojanju do 120 m²⁰⁾. Ručni javljači se postavljaju na mestima gde su lako uočljivi, sa kontrastnom bojom u odnosu na pozadinu radi bržeg i lakšeg uočavanja i nalaženja.

Postavljanje ručnih javljača požara u unutrašnjosti objekta i spolja osim navedenih pravila, podleže i pravilima koji se odnose na stepen zaštite od vlage, mehaničkih i drugih oštećenja, a koja su definisana IP propisima.²¹⁾ U skladu sa IP propisima, javljači požara unutar objekta podležu tipu zaštite IP 24, dok kod postavljanja na spoljašnjost objekta treba izabrati ručne javljače u skladu sa IP 55 ili IP 67 tipom zaštite.

Ako *klasični (kolektivni)* sistem za dojavu požara sadrži i ručne i automatske javljače požara, ručni javljači treba da se grupišu u posebne, odvojene zone, tj. nije dozvoljeno kombinovanje ručnih i automatskih javljača u okviru jedne zone dojave. Kod *adresibilnih sistema* za dojavu požara (sistema koji sadrži javljače požara koji imaju individualne adrese), ručni javljači požara mogu da se nađu u petlji zajedno sa drugim adresibilnim uređajima ili da se grupišu u posebne linije dojave požara u skladu sa rasporedom prostorija i puteva za evakuaciju.

²⁰⁾ Prema britanskom standardu ručni javljači se postavljaju na visini od 1.4 m i na rastojanju do 30 m, naročito u delovima objekta sa visokim rizikom. Takođe, pri montiranju javljača treba voditi računa da površina koja se vidi sa strane ne sme da bude manja od 750 mm².

²¹⁾ Tip IP zaštite (*International Protection Rating*) definisan standardom IEC 60529 definiše stepen zaštite električnih uređaja od spoljnih uticaja kao što su vlaga, prašina i mehanički uticaj. IP kôd se sastoji od slova IP, dva broja i opcionalno jednog slova.

1. br.	Opis zaštite	2. br.	Opis zaštite
0	Bez zaštite	0	Bez zaštite
1	Zaštita od predmeta > 50 mm (prečnik)	1	Zaštita od vode (vertikalne kapljice)
2	Zaštita od predmeta > 12 mm (prečnik)	2	Vodene kapljice pod uglom od 15°
3	Zaštita od predmeta > 2.5 mm (prečnik)	3	Vodeni sprej pod uglom do 60°
4	Zaštita od predmeta > 1.0 mm (prečnik)	4	Pijusak vode pod bilo kojim uglom
5	Zaštita od prašine (nepotpuna)	5	Usmereni mlaz vode
6	Zaštita od prašine (nepropustljiv)	6	Usmereni mlaz vode velikog pritiska
-		7	Zaštita od posledica potapanja
-		8	Zaštita od držanja pod vodom